

TRIUKŠMAS DĖL PROPAGUOJAMŲ NUOLAI DŲ

Bonnai pasiūlyta pripažinti "dviejų Vokietijų realybę".-- Vakarų Vokietija kalba apie išstojimą iš NATO.

Berlyno krizės kompleksapataraisiais mėnesiais buvo kartojamos užuominos, kad JAV vyriausybė vengianti ryškinti savo pažiūras Vokietijos klausimu, nenorėdama padaryti įtakos ir arėjančius rinkimus Vakarų Vokietijoje. Dabar, rinkimams praėjus, labai aukštas JAV valdininkas Bonnos atstovams tas pažiūras išdėstė, sukeldamas aštrias vokiečių reakcijas.

Berlyne, prezidento Kennedžio asmeninio įgaliotinio Lucius D. Clay garbei suruoštamame priėmime, tas aukštas JAV vyriausybės pareigūnas nurodė Vakarų Vokietijos vyriausybės nariams, kad Vakarų Vokietija turinti savo pačios naudai pripažinti "dviejų Vokietijų realybę", nes tuo atveju, t.y., "kalbėdama su Rytų Vokietija", Bonna turinti didesnių galimybių pasiekti Vokietijos suvienijimą, negu ignoruodama komunistinį režimą.

Esą, sienos Berlyne negalė-

siančios egzistuoti amžinai. Nusiasitę, gal treji, gal ketveri metai, bet tos sienos sugrįžsiančios. (Treji - ketveri metai cituojami Reuterio agentūros pranešime, o amerikinė AP nurodo, kad "po penkerių - šešerių metų prašviesėsianti atmosfera kalboms apie Vokietijų suvienijimą").

Tollesniame JAV autoritetingo atstovo pareiškime buvę nurodyta, kad Rytų Vokietija turėsianti teisę tikrinti visų iš Vakarų Vokietijos į Vakarų Berlyną vykstančių asmenų dokumentus. Nors įsakmiai nebuvo pasakyta, bet tenka spėti, kad tai palies lėktuvais keliaujančius asmenis, kurie ligšiol komunistų kontrolės išvengdavo. Taip pat tenka spėti, kad bus siekiama kokios nors formalios sutarties su Rytų Vokietijos režimu, leidžiant jam kontroliuoti sausumos trafiką tarp Vakarų Vokietijos ir Vakarų Berlyno, jeigu po sutarties

pasirašymų sovietų įgulos būtų atitrauktos iš kontrolės punktų. Tai reiškia ruošimąsi formaliai pripažinti komunistinį Ulbrichto režimą, kurio ligšiol Vakarai nepripažino.

Bet tas pats autoritetingas asmuo nurodė, kad JAV nėra linkusios nusileisti sovietų reikalavimams, pagal kuriuos Vakarų valstybių įgulos turėtų pasitraukti iš Vakarų Berlyno. Amerikiečiai sutiktų su Berlyno sutarptautinimu, bet reikalautų, kad komunistų valdomoji Berlyno dalis būtų taip pat įjungta į tą "paveikslą".

Šis JAV autoritetingo valdininko pareiškimas, kaip ir reikėjo laukti, sukėlė didelę audrą tiek Vokietijos gyventojų, tiek Bonnos vyriausybės sluoksniuose. Bonna nurodė, kad Rytų Vokietijos pripažinimo klausimas nebuves iškeltas nė viename Vakarų užsienių reikalų ministerių pasitarime. Paskutinį kartą vokiečių delegacija atvyko į Washingtoną, "pasiruošusi blogiausiam", bet valstybės sekretorius Rusk neužsiminė apie jokių nuolaidų galimybes.

Dalis vokiečių būkštauja, kad tai galinti būti tik įžanga į tolimesnės nuolaidas komunistams, po to galį sekti reikalavimai "nuatominti" vokiečių karinės jėgas, pripažinti Oderio-Neissės liniją galutine siena su Lenkija ir t.t. Kai kurie Bonnos sluoksniai pabrėžia, kad Vakarai visą laiką žadėję siekti Vokietijos suvienijimo, ir todėl šie reikalavimai pripažinti raudonųjų režimą laikytini tų pažadų laužymu.

Tie sluoksniai pabrėžia, kad Vakarų Vokietija įstojo į Atlanto Gynybos Organizaciją tik dėlto, kad tikėjosi pilnos paramos taikiam Vokietijos suvienijimui. Jei ta parama pradeda atitraukti, tai kam tada, esą, Vakarų Vokietija dar turinti pasilikti NATO organizacijoje? Ji turinti jau galvoti apie pasitraukimą. NATO vyriausybės sluoksniuose nurodoma, kad toks vokiečių žingsnis iššauktų NATO subyrėjimą.

Siekdamas nuraminti tas reakcijas, valstybės departamentas paskelbė gana miglotą komunikatą, kuriame nurodoma, kad JAV pažiūra Vokietijos klausimu buvusi išreikšta ankstesniuose prezidento pareiškimuose, kad iš amerikiečių šaltinių kilusios žinios esančios "labai netikslios", bet tas žinias smulkiau komentuoti atsisakoma.

* JUNGŲ. TAUTŲ plenumo sesijos "vairavimo komitete" nusistatančiame darbotvarkę, sovietų atitvėrusi, bet publikos vėliavų pakėlimo apeigose dar niekada tiek gausu nebuvo buvę.

Vt.

Lietuvos atstovas Washingtonė, ir Estijos Gen. Konsulas J. Kaiv. Kor.

ISPŪDINGAI PAKILO PAVERGŲTŲJŲ VĖLIAVOS

Rugsėjo 19 d. 2:30 pp., t. y. tuo metu, kai JT delegacijos rinkosi naujos sesijos pirmo posėdžio, antrojo pusę gatvės priešais JT rūmus, buvo pakeltos pusiau stiebo Albanijos, Bulgarijos, Čekoslovakijos, Estijos, Latvijos, Lenkijos, Lietuvos, Rumunijos ir Vengrijos tautinės vėliavos, grojant tautinius himnus.

Pavergtųjų seimo pirmininkas V. Sidzikauskas taikliai nurodė, kad ši demonstracija nėra demonstracija prieš JT, o tik protestas prieš sovietines marionetes Jungtinėse Tautose ir prieš JT dvejoją mastą: vieną -- Vakarų kolonizmui, kitą -- sovietiniam, vieną -- Afrikos tautų apsisprendimui, kitą --sovietų pavergtų tautų apsisprendimui.

Ypač ugningą žodį tarė Centro ir Rytų Europos Kilmės Amerikiečių Sambūrio vardu Msgr. J. Balkūnas. Jam kalbant, JT rūmų daugelis langų buvo apgulti klausytojų, taip pat klausėsi daugelis praeivių ir net pravažiuojas miesto autobusus buvo sustoję. Nors NY policija pačiam susirinkimui labai nedaug ploto buvo atitvėrusi, bet publikos vėliavų pakėlimo apeigose dar niekada tiek gausu nebuvo buvę.

Vt.

Pirmuose sesijos posėdžiuose (rugsėjo 19-20) Pavergtųjų Seimas priėmė ir įteikė Jungtinėms Tautoms:

* nutarimą dėl marionetinio atstovavimo JT Albanijos, Bulgarijos, Čekoslovakijos, Lenkijos, Rumunijos ir Vengrijos ir dėl Lietuvos, Latvijos, Estijos, suvereninių teisių užgroboimo,

* rezoliuciją dėl tautų apsisprendimo teisės vykdymo, reikalaujančią šio vykdymo klausimą sovietų pavergtuose kraštuose įrašyti į JT sesijos darbotvarkę,

* deklaraciją dėl Berlyno, kuri išdėsto Seimo nusistatymą dartinės tarptautinės padėties opiaisiais klausimais.

Seimas taip pat priėmė prašymą Prezidentui Kennedy, kad jis iš Jungtinių Tautų tribūnos iškeltų tautų apsisprendimo teisės vykdymą sovietų pavergtuose kraštuose.

Aštuntojo P. Seimo pirmininku išrinktas F. Nagy, Vengrija, vicepirmininku -- V. Germeji, Albanija, Sesiją pradėdant, dalyvavo ir J. Kajeckas,

Ant visuomenininko Dr. Jono Paplėno kapo, jo žmonos ir dukterų pastangomis, pastatytas gražus juodo granito antkapis, pagal P. Vėbros projektą, kuris rugsėjo 17 d. buvo pašventintas, dalyvaujant ALT S-gos veikėjams, velionies bičiuliams ir artimiesiems. Nuotraukoje: inž. Eug. Bartkus prie antkapio kalba ALTS pirmininko ir valdybos vardu. Dešinėje stovi našlė B. Paplėnienė su dukterimis Aukse ir Rūta. Plačiau apie paminklo pašventinimą 6 psl.

MIGLOTA PERTRAUKĖLĖ KONGE

Tragikomiškas spektaklis pasauliniame marioniečių teatre

Neįprasta, kiek neįauki, atsitiktinių susisau d y m ų pertraukiama tylą įsiviespatavo Elisabetvilėje po aštuonias dienas trukusių atkaklių ir žiaurių kautynių. Visi stebėtojai, kaip ir Jungt. Tautų misijos vadovybė, pripažįsta, kad atmosfera tebėra labai įtempta. Kaip ilgai truks tos ginklų paliaubos?

Mahmoud Khari, kuris pasirašė laikinių ginklų paliaubų sutartį, spaudos konferencijoje pareiškė, kad sutartis tepima tik grynai karinius reikalus ir visiškai neličia politinės Katangos atsisakymo problemos. Khari taip pat pabrėžė, kad Jungtinės Tautos sieksiančios įgyvendinti Saugumo Tarybos ir JT plenumo rezoliucijas, kuriose reikalaujama atšaukti užsieniečių samdinius ir nepageidaujamus politinius patarėjus.

Elisabetvilėje airis O'Brien prisipažino, kad dar nesą žinoma, kaip ginklų paliaubos bus kontroliuojamos ir kam priklausys sudarytoji keturių asmenų kontrolinė komisija. Jis pasisakė, kad dar nesą gauta jokių instrukcijų nei iš Leopoldvilės, JT misijos centro, nei iš Ndolos, kur ginklų paliaubų sutartis buvo pasirašyta.

Mišri reakcija

Vakarų pasaulio sostinėse, ypač Britanijoje ir Belgijoje, taikos paliaubų sutartis buvo sutikta su palengvėjimu ir viltimis, kad bus galima pasiekti Kongo vienybės taikiu keliu.

Bet komunistinis pasaulis su Maskva priekyje pradėjo šaukti apie "naują

Jungtinių Tautų kapituliaciją". Maskva reikalavo, kad būtų greičiau nušalinta "kolonialistų marionetė" — Katangos prezidentas Tschombe.

Neutralistų nuomonės, kaip ir reikėjo laukti, rodė pasidalinimą. Indija, tiesa, buvo daugiau susirūpinusi savo kareivių teisinimu, kuriuos stebėtojai buvo apkaltinę žiaurumais ir karo taisyklių nesilaikymu. Indijos užsienių reikalų ministerija kategoriškai paneigė tuos kaltinimus ir nurodinėjo, kad tai vykde "užsieniečiai samdiniai", esą Katangos tarnyboje. Tuo tarpu indų žiaurumas yra paliudiję daug bešališkų laikraštinių ir parašais patvirtinę visi 20 Elisabetvilės ligoninės gydytojų.

Gana, anksčiau nepaprastai grubiai apkaltinusi britus dėl JT gen. sekr. Hammarskjoldo mirties, prezidento Nkrumos pareiškimu parėmė smurtišką JT akciją, reikalaujama greičiau prijungti Katangą prie Kongo ir "likviduoti kolonizmo likučius", išveinant "užsieniečių samdinius".

Dvilypis mastas

Tos visos kalbos apie "užsieniečių samdinius" daugiausiai nukreiptos į Belgiją ar belgus, kurie esą atsakingi už pastaruosius įvykius Katangoje. Belgijos užsienių reikalų ministerijai atsakydama į tuos kaltinimus, pateikė tokius duomenis:

"Šią savaitę iš Briuselio išvyksta 450 mokytojų, kuriuos Kongo centrinė vyriausybė pasamdė aukštesniosios mokykloms. Daugiau kaip 100 mokytojų su šeimomis išvyko jau anksčiau."

Belgų užsienių reikalų ministerija taip pat nurodė, kad apie 2,700 belgų, įskaitant naujas mokytojų grupes, tarnauja Kongo centrinei ir šešių provincijų vyriausybėms, įskaitant Katangą. Tuo tarpu visuose kaltinimuose kalbama tik apie tuos belgus, kurie yra samdyti Katangos vyriausybės.

Belgijos užsienių reikalų ministerija aiškina, kad belgų tarnyba Katangos žandarmerijoje buvusi nuotraukta Jungt. Tautų akcijos. Iš 201 karininko, kuris buvo likę Katangoje po nepriklausomybės paskelbimo, 162 grįžo į Belgiją, kiti Jungtinių Tautų sumiti arba dingę be žinios. Taip pat

esanti repatrijuota ir didžioji dalis civilių samdinių.

JAV ir Švedija siunčia lėktuvus

Jungtinės Amerikos Valstybės, siekdamos sustiprinti Jungtinių Tautų karines pozicijas Kongo, pasiuntė į Kongą 4 lėktuvus. Tai buvo atlikta po ginklų paliaubų pasirašymo, ir Jungt. Tautų valdininkai turį teisę tuos lėktuvus naudoti savo nuožiūra — Katangoje, ar kitose Kongo vietose.

Tais pačiais sumetimais Švedija pasiuntė į Kongą savo sprausminius naikintuvus, kurie turėsia parodyti efektingą apsaugą nuo Katangos sprausminio kovos lėktuvo, kurį būk tai vairuojas belgas.

Ar pajėgi centrinė Kongo vyriausybė?

Tuo tarpu centrinė premjero Adoulos vyriausybė, padrasinta pastarosios Jungt. Tautų akcijos, kuri, kaip jau pradeda sklisti gandai, jos planuotojui ir vykdytojui ariui O'Brien kaštuosianti atšaukima iš Kongo — pradeda vis atkakliau reikalauti Tschombės galvos ir grasinti, kad Katangą prisijungsianti jėga.

Ar ji pajėgtų prisijungti Katangą? Šį klausimą kiek ryškiau nušviestų maža ekskursijė į labai netolimą praeitį.

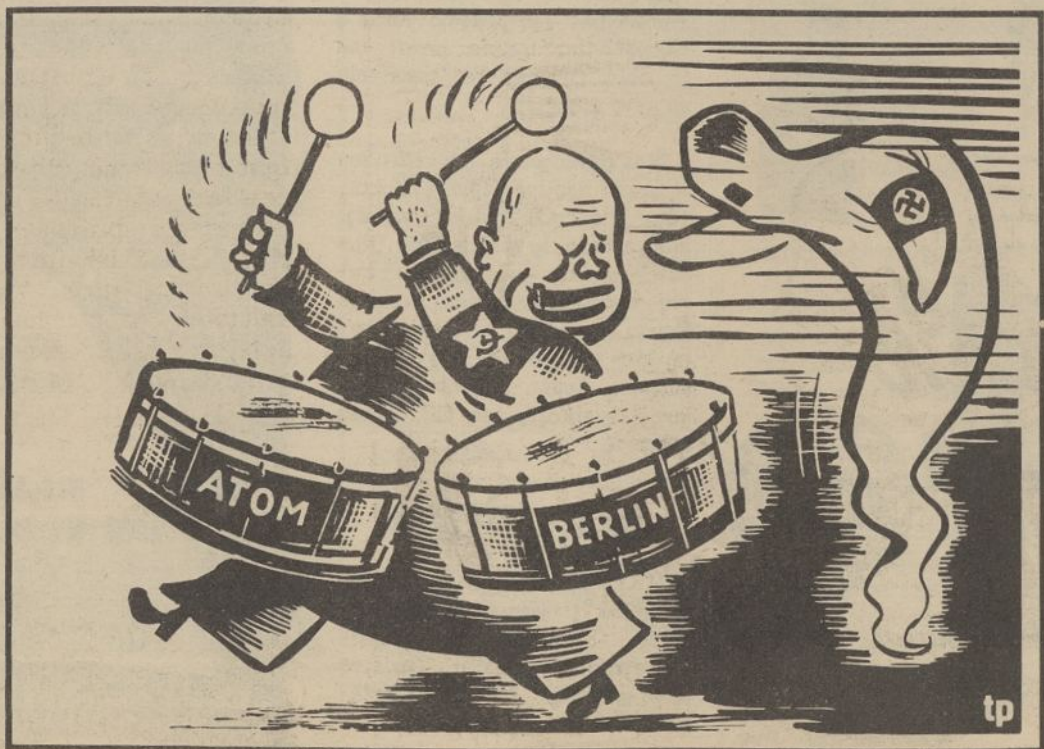
Jau pats kelias, nuvedęs į centrinės vyriausybės sudarymą, švelniai išreikšiant, buvo keistas. Septynias dienas 201 parlamentarai iš įvairių provincijų (išskyrus Katangą) praktiškai buvo visiškai atskirtas nuo pasaulio.

lio, Jie buvo suvežti į Leopoldvilės pakrasty esantį Louvanium universitetą, apsuptą įelektrizuotomis spygliuotomis vielomis, ir saugomi iki dantų gincluotų įvairių tautybių kareivių bei puslaukinių vilkinių žūnių, kurie tam reikalui buvo specialiai atskraidinti iš Švedijos. Visi telefono ryšiai buvo nutraukti, deputatams nebuvo leidžiamas joks kontaktas su pasauliu kitoje tvoros pusėje.

Tokiame kacetiniame parlamente — be alkoholio, moterų ir kitokių pramogų — vadinami politikai neturėjo kito pasirinkimo, kaip tik ieškoti vienybės, nes jie gerai žinojo, kad nebus iš ten išleisti tol, kol tos vienybės neras.

Tokiomis aplinkybėmis buvo sukurta "tautinės vienybės vyriausybė" su premjeru Adoula priekyje. Išsilaisvinimo iš neoficialaus kalėjimo tikslas buvo pasiektas, bet kiek ta vyriausybė

(Nukelta į 2 psl.)

VELNIŠKOJI SUTARTIS (8)

Karas ilgai nesitęs

Kariniame pasitarime, kuris įvyko 1939 rugpiūčio 22 dieną Obersalzburgėje, Hitleris buvo įsitikinęs, kad Vakarai nesikišią į karą, bet vis dėlto nurodė, kad esama ir rizikos. Bet... ar jis nerizikavęs, okupuodamas Reino sritis, kada generolai norėję atšaukti kariuomenę, ar jis nerizikavęs, užimdamas Austriją, sudetų sritis ir likusią Čekoslovakiją. Hanibalas Kanuose, Friedrichas Didysis Leuthene, Hindenburgas ir Ludendorfas Tannenberge buvo pasiryžę viskam.

"Mes taip pat turime rizikuoti su beatodairišku ryžtingumu". Nereikia pasiduoti silpnumui.

"Labai pakenkė, kad daug prieštaraujančių vokiečių, išsprendus Čekoslovakijos klausimą, anglams kalbėjo ir rašė: fiureris buvo teisus, kad jūs praradote nervus, kad peranksti kapituliuotote!"

Halderis, Wittlebenas, Thomas ir galbūt dar pora generolų, kurie sudetų krizės metu jau turėjo priklaustyti samokslininkams, po šių žodžių, be abejo, bus pajutę šiurpulių nugarose: Hitleris greičiausiai žinojo daugiau, negu jie tikėjosi.

Kiekvieno atveju, — tęsė Hitleris, — dabar jiems visiems atėjęs laikas parodyti savo karinius sugebėjimus. Jis sukūrė Didžiąją Vokietiją "politinės vadovybės blefu". Dabar jau esąs reikalingas "karinis ginklų panaudojimas, prieš įvykstant didžiajam susikirtimui su Vakarais; instrumentų išbandymas". Tam Lenkija suteikianti puikią progą.

Po tų išvedžiojimų jis vėl grįžo prie Anglijos ir Prancūzijos:

"Vakarai turi tik dvi galimybes kovoti su mumis:

1. blokadą; ji bus neefektinga dėl mūsų autarkijos ir mūsų turimų pagalbininių šaltinių rytuose;

2. užpuolimą iš Vakarų per Maginot liniją; tai aš laikau neįmanomu dalyku.

Būtų dar viena galimybė: pažeisti Olandijos, Belgijos ir Šveicarijos neutralumą... Anglija ir Prancūzija šių kraštų neutralumo niekada nepažeis. Anglija faktiškai negalės pagelbėti Lenkijai."

Ar ilgai truksias karas?

"Ilgą karo nesitiki niekas. Jei ponas von Brauchitsch būtų pasakęs, kad jam reikšią ketverių metų Lenkijai užimti, tai aš būčiau atsakęs: negalim. Nesamone yra kalbos, kad Anglija vesiant ilgą karą."

Didžioji korta — Rusija

Po to, bent savo paties pasiūlymą "įveikęs" Lenkiją, Anglija ir Prancūzija, Hitleris išmetė savo didžiąją kortą. Jis pradėjo kalbėti apie Rusiją:

"Priešai dar tebeturi vilčių, kad, užėmus Lenkiją, nauju priešu iškilianti Rusija. Bet priešai klaidingai apskaičiavo mano pajėgumą. Mūsų priešai tėra tik kirmėlaitės. Aš mačiau juos Muenchene.

"Aš buvau įsitikinęs, kad Stalinas niekada nepriims anglių pasiūlymų... Rusija nesidomi Lenkijos išlikimu... Litvinovo pakeitimas buvo reikšmingas ženklas, išjungias intervencinę politiką..."

"Aš palaipsniui įvykdžiau politikos kurso pakreipimą

Rusijos atžvilgiu. Ryšium su prekybos sutartimi iškilio politiniai pokalbiai. Tada Rusija atėjo su universaliu pasiūlymu (nepuolimo paktu). Prieš keturias dienas aš padariau ypatingą žingsnį, kuris privedė prie to, kad Rusija vakar atsakė, jog esanti pasirodusi susitarti.

Atstatyti asmeniniai ryšiai su Stalinu. Ribentropas poryt pasirašys sutartį.

Dabar Lenkija yra tokioje būklėje, kurios aš senai siečiau... Padaryta pradžia Anglijos visagalybei sunaikinti. Kelias kareiviams pasidarė laisvas, kai aš atlikau politinius pasirošimus."

Tai yra, kelias kareiviams būtų laisvas, jei Chamberlainas neatitų su nauju Muenchenu.

"Aš tik bijausi", pareiškė Hitleris savo kariškiams, "kad paskutinį momentą koks nors kauliašūnis nepateiktų derybų plano".

Po tų žodžių buvo padaryta užkandžio pertrauka. Bet prieš ją dar Goeringas atsakė "su padėka fiureriui ir užtikrinimu, kad kariuomenė atliks savo pareigą".

Hitlerio išvedžiojimai po pietų pirmoje eilėje buvo nukreipti į kariškių paruošimą būsimam uždaviniui. Trumpi užrašai visuose trijuose dokumentuose sutampa beveik pažodžiui.

Reikalauja žiaurumo

"Geležinis ryžtingumas mūsų tarpe. Niekas nevengti. Kiekvienas turi žinoti, kad mes esame pasiryžę kovai su Vakarų valstybėmis. Kovai dėl gyvenimo ar mirties... Ilgas taikos laikotarpis mums būtų nenaudingas... Vyriška laikysena... Pas mus kokybiškai vertesnis žmogus... Prieš mūsų pusėje silpnės žmonės... 1918 metais žlugo Vokietija, nes nebuvo pakankamų dvasinių sąlygų. Friedrichas Didysis savo galutinio laimėjimo pasiekė tik dvasios stiprybe.

"Lenkijos sunaikinimas pirmame plane. Sunaikinimas gyvųjų jėgų, o ne tam tikros linijos pasiekimas. Jeigu ir prasidėtų Vakaruose karas, Lenkijos sunaikinimas lieka pirmame plane. Atsižvelgiant į metų laikotarpį — skubus sprendimas. "Aš duosiu propagandinę

paskatą karui pradėti — nesvarbu, ar ji bus įtikinama ar ne. Vėliau laimėtojas nebus klausiamas, ar jis tiesą kalbėjo ar ne. Pradedant ir vedant karą, svarbu ne teisė, o pergalė.

"Širdis uždaryti bet kokiai užuojautai. Elgtis brutaliai. 80 milijonų žmonių turi gauti savo teises... Teisė stipresniųjų pusėje... Kas yra pagalvojęs apie šio pasaulio santvarką, tas žino, kad jos prasmė geriausiai išlaikoma jėga įgytais laimėjimais..."

Taip išdėstęs savo furor teutonius, jis apribo ir davė eilę nurodymų apie artėjantį karo žygį. Lemsias staigumas. Jis "tvirtai pa-

MIGLOTA PERTRAUKĖLĖ KONGE

(Atkelta iš 1 psl.)

bus "tautinė", ir kiek laiko ji išlaikys "vienybę", tai jau kitas klausimas. Tai paaiškės, jei ne anksčiau, tai netrukus turinčiame įvykti laisvame parlamento posėdyje.

Katangos nuo kurios turty priklausio Kongo ateitis, prezidentas Tshombe tą "parlamentą" boikotavo, nei pats dalyvaudamas, nei leisdamas jame dalyvauti septyniolikai savo deputatų.

MOBUTU VIS DAR "STIPRUSIS VYRAS"

Vos tik paleisti iš Lovanium deputatai — apsiėmę naujais, blogai pritaikytiems mėlynais kostiumais — apgulė artimiausius barus, numalšino septynių dienų troškulį, vos tik naujai paskirtieji 47 ministrai pasivažinėjo tik gautaisiais oficialiais automobiliais, prasidėjo Tschombės bombardavimas ultimatais. Jungtinių Tautų misija, pasidžiaugusi, kad "pagaliau jau turime vyriausybę", davė žalią šviesą eventualiai militarinei centrinės vyriausybės akcijai.

Centrinė vyriausybė ją gal būtų jau pradėjusi, bet... Tschombe turi gerai paruoštą ir apginkluotą armiją, kurios lojalumu nesą abejojama ir po to kai Jungtinės Tautos iš jos nušalino belgus. Tuo tarpu Adoula dar nėra tikras, ar 11,600 dydžio komiškoji centrinės vyriausybės armija pasiduos jos vadovybei, nors jis kartu yra ir gynybos ministeris.

Paskutinis žodis toje armijoje vis dar tebeprisklausio generolui Mobutui, kuris faktiškai Kongo valdė keletą mėnesių. Mobutu yra inteligentiškas, išsilavinęs, bet ambicingas. Jis niekada anksčiau nebuvo tikras karys nei politikas, bet dabar neabejotinai greit bręsta.

sitiki vokiečių kareiviais". Krizes iššaukia tik "vadų nervų sušlubavimai". Pirmas tikslas esąs: prasiveržti iki Vyslos ir Narevo. Kas su Lenkija atsitiks po jos žlugimo, neturėsia itakos militarinėms operacijoms.

Tačiau savo kėslų dėl Lenkijos ateities jis nedėstė aiškiai. Naujoji Vokietijos siena būsianti išvesta pagal "protingus išskaičiavimus". Greičiausiai iš Lenkijos jis padarysias buferinę valstybę tarp Vokietijos ir Rusijos.

Įsakymas pradėti karui, — baigė Hitleris, — busias vėliau duotas, greičiausiai šeštadienio, rugpiūčio 26, rytą.

Kitą dieną, rugpiūčio 23, generolas Halderis, po pasikalbėjimų su armijos štabo skyrių viršininkais, pasižymėjo: "Y (diena) — 26 (šeštadienis) galutiniai." (Bus daugiau)

Argentinios lietuviai Lietuvos Tautos Šventės proga padėjo vainiką Buenos Aires katedroje prie Argentinios išlaisvintojo gen. J. de San Martin mauzolijaus. Tautiniais rūbais pasipuošę: O. Ožinskienė, Zigmantaitė, Žukaitė, Lemberis, Zienkaitė, Ladavičiūtė, Urbanavičius, Matulaitytė ir kiti.

P. Ožinsko nuotrauka

to rankas, kurį sudaro partijos boso Ulbrichto vadovaujama 12 asmenų grupė. Tuo atveju komitetas mobilizuoja gyventojus tarp 16 ir 60 metų amžiaus: vyrus į frontą, moteris — pagelbinėms tarnyboms, normuoja maistą, rekvizuoja susisiekimo priemones, namus ir t.t. Reuterio agentūros pranešimu, kai kurios to "įstatymo" dalys pradėtos vykdyti, dar nebaigus jį paskelbti.

* POPIEŽIUS Jonas XXIII pareiškė protestą dėl vyskupo ir 135 kunigų ištremimo iš Kubos, bet neminėjo, kad Vatikanas planuotų sankcijas, pvz. ekskomuniką, trėmimų vykdytojams.

* CHRUSČIOVAS pagyrė po piežių už "protingą kalbą", kurioje buvo apeliuojama, kad Rytai ir Vakarai išspręstų savo nuomonių skirtumus derybomis. Kai kurie Vatikano sluoksniai tai laikė ženklu, kad derybos įvyksiančios. Vakarų valstybės nepareiškė nuomonės dėl popiežiaus apeliacijos.

VIEŠĖDAMI CHICAGOJE APLANKYKITE

MIDWEST

MAISTO ir LIKERIŲ KRAUTUVĖ

2515 West 69 St.

Marquette Parke

SAV. J. JANUSAITIS ir J. MAZEIKA

Čia gėrimus pirksite tikrai pigiai!

TIK KELETAS PAVYZDŽIŲ:

1 ASBACH URALT	5ths	\$4.95
2 BISQUIT 3 star Cognac	5ths	\$4.98
3 MARTELL 3 star Cognac	5ths	\$5.39
4 METAXA graikų brendy	5ths nuo	\$5.75
5 WHITE HORSE SCOTCH whisky	5ths	\$4.98
6 SKAIDRIOJI 80°	5ths	\$2.95
7 CHERRY, BLACKBERRY, PEACH, APRICOT importuoti		
prancūzų likerai	5ths	\$2.98
8 BORDEAUX pranc. vynas	5ths	\$0.98

Ir virš 100 rūšių užsieninių bei vietinių gėrimų žemiausiomis kanomis! Nepaprastai didelis pasirinkimas!

PETKUS
LAIDOJIMO ĮSTAIGA

MARQUETTE PARK CHICAGO
2533 W. 71 St. Tel. GR 6-2345-6

CICERO, ILLINOIS
1410 S. 50 Ave., Tel. TO 3-2108-9

TRYS MODERNIOS KOPLYČIOS

Enjoy It Sooner!

... START SMALL
... START SAVING NOW
... SAVE REGULARLY

If you are wishing for a new home, automobile, boat, modern kitchen, extra special vacation... or a more comfortable retirement... or a better education for your children... you will enjoy your fondest dreams sooner by saving regularly at St. Clair Savings

... and your SAVINGS DEPOSITS made by October 16th EARN INTEREST from OCTOBER 1st!

4%

Current Rate

SAFETY OF YOUR SAVINGS UP TO \$10,000. INSURED

SAVE SAFELY... at Three Convenient Locations

ST. CLAIR SAVINGS

813 East 185th St.
25000 Euclid Ave.
6235 St. Clair Ave.

TRUMPAI IŠ VISUR

* RYTŲ VOKIETIJOS režimas paskelbė "įstatymą, liečiantį Vokiečių Demokratinės Respublikos gynimą". Pagal jį, "valstybinio pavojaus" atveju visa krašto kontrolė ir militariniai veiksmai pereina į gynybos komite-

DIRVA

— THE FIELD —

Established in 1915
6907 Superior Avenue
Cleveland 3, Ohio
HENDERSON 1-6344

Prenumerata metams: \$10.00 • Laikraštis išeina tris kartus savaitėje: pirmadieniais, trečiadieniais ir penktadieniais, išskyrus šventes.
Redaguoja: B. Gaidžiūnas, V. Gedgaudas ir J. Palukaitis
• Redakcinė kolegija sudaro: P. Bastys, E. Čekienė, R. Mieželis, V. Rastenis ir St. Santvaras.

Lithuanian Newspaper • Issued in Cleveland every Mon., Wed., and Fri. except in case of Holidays • Published by American Lithuanian Press Radio Ass'n VILTIS, Inc. (Non-profit) • Editor-in-chief: Balys Gaidžiūnas • Subscription per year: \$10.00. Single copy 10 cents • Second Class Postage Paid at Cleveland, Ohio.

Sušlubavęs ekskursijų 'biznis'

Su šiemetinėm ekskursijom į Lietuvą tikrai keistai išejo. Jų buvo suplanuota žymiai daugiau, bet prieš patį ekskursantų vykimą, kai kurios buvo atšauktos. Buvo net žinių, kad nė viena nebegalės į Lietuvą nuvykti. Bet, Maskvos komunistai ir čionykščiai komunistėliai, gelbėdami savo prestižą, surado šiokią tokią išeitį ir kelias ekskursijas išleido.

Šių metų ekskursantų tarpe buvo tik keli užkietėję komunistėliai. Jie tarsi ėjo tų ekskursijų politinių vadovų pareigas. Ir jie dabar "Laisvėje" ar "Vilnyje" pamokslininkaudami "pasakoja" savo įspūdžius. Bet netyli ir kiti ekskursantai. Tik jie savo įspūdžius pasakoja jau kur kitur. Ir tuo pasakojimu jiems daug rūpesčių sudaro. Mat, jie pasakoja tai, ką matė, o ne ką partijos pareigūnai rodė.

Prieš kelias dienas ilgesnį pasikalbėjimą turėjau su į Clevelandą užsukusiu vienu iš tokių šiemetinių ekskursantų. Žmogum raustelėjusiu, bet ne raudonu. Ir sąžinės dar nepraradusiu, taigi ieškančio teisybės vidurio.

Būnant Lietuvoje, pasirodo, jis buvo įskaitytas į pakimųjų skaičių. Buvo specialiai šviestas susirinkime, ką reikia Lietuvoje pamatyti ir ką apie tai, grįžus į Ameriką, savo pažįstamiems pasakoti ar savo laikraščiams parašyti.

Nieko gero negaliu apie tą kelionę pasakoti, nes nieko gero nesu patyręs. Visur apsidė rusai, lietuviai tik jų gizeliais paversti. Visur daug skurdo, apatijos ir laukimo, laukimo ko nors geresnio. Gal jaunimas, kuris jau augo ir brenė dabartinėje santvarkoje, pakirptos laisvės taip ir nėra išsiilgęs. Bet vyresnieji — neklauskit, jie apglušinti nuolatinio persekiojimo.

Tiesa, mačiau daug naujų įmonių, ir dar statomų. Tik vienoj tokioj įmonėj dirbęs mano giminaitis man drąsiai pasakė, kad jų darbo vaisiais ne lietuviai naudoja, ir tomis įmonėmis nėra ko džiaugtis. Esą, lietuviams iš jų lygiai tiek pat naudos būtų, jei jos ir prie Volgos būtų pastatytos.

Čia paimta tik pora ištraukų iš ilgiau trukusio pasikalbėjimo, nes nėra prasmės kartoti tai, kas kitų jau pasakyta arba mūsų skaitytojams ir taip gerai žinoma. Šiuo atveju gal tik tiek įdomu, kad ir šis "patikimasis", kuris buvo numatytas propagandistu, pats iš tos propagandos išgijo. Išgijo, nes pats palietė tas žaizdas, kurios lietuviui, kad ir laiko dulkių apneštam, negali nerūpėti.

Šiuo atveju, kada ir eilėje kitų laikraščių pasirodė rašinių apie šiemetinius patyrimus Lietuvoje, reikia pažymėti faktą, kad komunistams tos ekskursijos tikrai davė išvirkščią naudą, negu tikėjosi gauti. Lyg sutartinai grįžusieji skundėsi, kad negavo leidimo gimines aplankyti savo tėviškėse, kad griežtai neleido iš nustatyto ekskursijos plano iškrypti, kad visur sekiojo viešai pristatyti ir nuošaliau sekiojė sekliai, kad viskas nepaprastai brangu, kad lietuviai padaryti rusų pastumdėliais.

Įdomu bus palaukti, kaip su tokiomis ar panašiomis ekskursijomis, Lietuvos okupantas tvarkysis ateinančiais metais. Šiomet, jau ir patys pripažįsta, kad nesisekė. O tokio nesisekimo kaltė esanti Berlyno krizė. Paaškinimas tikrai naivus, bet komunistams būdingas. B. G.

Dail. A. Valeškos meno studija Chicagoje buvo įrengusi Tarptautinėje Parodoje paviljoną, kuriame lietuvių liaudies menas ir moderniojo meno formos suėjo J. Bakio, A. Valeškos ir Br. Jameikienės vitražuose, skulptūrose, mozaikose ir keramikoje.

NAUJŲ ĮSTATYMŲ KRUŠA ANT LIETUVOS (7)

MINIOS VAIDMUO BAUDŽIAMOJOJE TEISENOJE

V. RASTENIS

Ryškiausias minios įsikišimo į teismiską sprendimą yra Kristaus nuteisimo apsakyme. Nors Pilotas ir nematęs, kuo Kristus nusikaltęs, bet minia reikalavusi, kad Kristus būtų nukryžiuotas, ir Pilotas pasidavęs minios reikalavimui. Net ir uoliausiems daugumos valios gerbėjams toks kaltų pripažinimo būdas neatrodo tiktas. Ne geriau atrodo ir vadinamasis Linčo teismo būdas, kur minia "vienbalsiškai" kaltinamąjį smerkia, daro sprendimą ir čia pat jį vykdo.

Teisenoje, kur kultumo klausimas atiduodamas spręsti iš visuomenės tam tikra tvarka parinktiems prisiekusiems teisėjams, irgi yra išreikštas visuomenės teisinės atstovavimas, tačiau čia yra didelis skirtumas nuo minios dalyvavimo sprendime. Čia sprendėjai yra įspėti ir saugojami nuo aktyvios nusiteikimų įtakos, ir yra nustatyta tokia tvarka, kurios dėka sprendėjai turi sąlygas kaltumo ar nekaltumo klausimą spręsti, remdamiesi smulkmeniškai apsvaistytais už ir prieš kaltbūdo duomenimis ir vadovaudamiesi savo protu bei sąžine, o ne minioje ar viešojoje nuomonėje siaučiančiais pasipiktinimo, keršto, arba kartais ir užuojautos kupiniais nusiteikimais. Paprastai stengiamasi teismo darbą organizuoti taip, kad jis būtų kiek galima labiau atitaujantis ir atskirtas nuo spontaniškų visuomenės nusiteikimų ir kad galėtų spręsti šaltai ir nešališkai apsvaistę duomenis.

Bolševikinis baudžiamosios teisės įstatymas sąmoningai atitolintas nuo tokios pažūros ir teismo veikimo. Čia sąmoningai suteikiamas gana ryškus vaidmuo visuomenės nusiteikimams. Anot įstatymo aiškintojo, "Projektas padidina visuomeninį vaidmenį kovojant prieš nusikaltimus atskirose baudžiamojo proceso stadijose. Pavyzdžiui, baudžiamoji byla gali būti iškelta ir pagal piliečių pareiškimus, visuomeninių organizacijų pranešimus, spaudoje paskelbtą medžiagą... Darydamas tyrimą, tardytojas gali plačiai naudotis visuomenės pagalba nusikaltimams išaiškinti. Siekiant sustiprinti teismo ryšius su visuomene, nagrinėjant baudžiamąsias bylas, darbo žmonių visuomeninių organizacijų atstovams gali būti teismo nutartimi leidžiama dalyvauti tiek visuomeniniais kaltintojais, tiek visuomeniniais gynėjais".

Prisiminus, kaip ilgą laiką bolševikinė santvarka praktikavo "teismus", uždarus ne tik nuo visuomenės, bet net ir nuo pačių kaltinamųjų, šis "teismo ryšių su visuomene stiprinimas", be abejo, gali atrodyti labai didelis žingsnis artyn prie demokratiškumo. Gal tai net ne žingsnis, o šuolis, kuriuo yra pavojaus, vietoj užšokus ant "demokratiškumo žirgo", persiristi ir vėl nusitenkti žemėn...

Visose baudžiamosios teisės sistemose yra numatyta, kad asmenys ar sambūriai, kurie jaučiasi nukentę nuo kokio nusikaltimo veiksmo, gali kelti baudžiamąją bylą privatinio kaltinimo tvarka, beprokuratūrosini-

ciatyvos, kai nėra viešojo intereso pažeidimo požymių. Kol naujo bolševikinio Lietuvai skirtos kodekso pilnas tekstas tebėra plačiai nepaskelbtas (žada gal šį rudenį išleisti valstybinė leidykla, tada bus galima nusipirkti), sunku visiškai tiksliai apčiuopti, kaip čia tvarkomas tas visuomenės dalyvavimas baudžiamųjų bylų kėlime. Bet iš aiškinimo atrodo, kad čia numatoma galimybė iškelti baudžiamąją bylą betkieno pareiškimu, nebūtinai tik nukentėjusio skundu. Vadinasi, yra leidžiama ir skatinama, kad kiekvienas asmuo būtų savo artimo skundėjas. Žinoma, jei visuomenė susidėtų tik iš "vaikščiojančių tyrų sąžinių", dėl to netektų rūpintis. Bet turint galvoj, kad kiekvienoj visuomenėj yra daug, kartais net didelė dauguma labai jau lengvai įtarinčių kiekvieną krislį kito akyje, kiekvieno asmens pavertimas potencialiu prokuroru kažin ar protinga idėja. Tokioje visuomenėje gyventi, švelniai tariant, gana neįdomu, net jei ir pats turi lygią galimybę būti tokio "prokuroro". Dar neįdomiau atrodo kaltintojų vaidmens suteikimas organizacijoms ir ypač spaudai. Visa tai labai stipriai įveda minios nusiteikimus į baudžiamųjų bylų iškėlimo ir sprendimo tvarką.

Tiesa, bolševikinėje santvarkoje visa spauda ir visos organizacijos yra sandarioje partijos kontrolėje. Bet koks visuomenės nuotaukų viešasis reiškinys yra partijos kontrolėje, ir nuo partijos organų pareina, kokios nuotaukos bei "nuomonės" gali ir kokios negali išeiti viešumon ar kur nors kitur pasireikšti. O kadangi prokuratūra, tardytojai, teisėjai ir net advokatai taip pat yra visiškai sandariai sutvarkytoje partijos kontrolėje, tai net neaišku, kokia partijai praktiška nauda gali būti iš to "visuomenės vaidmens" baudžiamojame teismoje. Nebent tik ta, kad visuomenėje nepopuliarių kaltinimų (arba ir gynybų) iškėlimą būtų galima suvaidinti, lyg neva atliekamą ne partijos, ne valdžios, o "pačios visuomenės" iniciatyva. Tokią "visuomenės iniciatyvą" per spaudą, organizacijas ir net paskirus asmenis partija visada turi galimybę suorganizuoti. Pavyzdžiui, kaltinimai už "privačiasavininkiškus veiksmus", tai yra privatų vertimąsi amatu ar profesija, Lietuvoje tikrai dar nepopuliari. Sakysim, siuvėjas, dieną privalomai dirbdamas artelėje, vakarais siuva kaimynams drabužius privačia tvarka. Vietos visuomenė džiaugiasi tuo patarnavimu, nes artelė dirba nepatenkinamai, negalima ten prisieškauti, o prisieškautus irgi mažai pasitenkinimo tesulaukiam, -- tai tebėra visuotinis reiškinys, nuolatos apraundamas pačių bolševikų spaudoje. Bet pagal partijos filosofiją, privatus siuvimas švarkų ar suknelių yra neleistinas veiksmas, nusikaltimas prieš socialistinę santvarką. Su tokiais "nusikaltimais" bolševikai jaučiasi turį kovoti, bet labai patogiai tai nėra. Tokiu atveju patogiau yra duoti ženklą, kad

kaltinamoji iniciatyva "išeitų iš visuomenės". Visuomenė, žinoma, nėra suinteresuota kaltinti jai pageldaujamą patarnavimą suteikiantį siuvėją, bet partijai davus atitinkamą ženklą, visada atsiras koks nors "pasipiktinimas iš visuomenės", visada kas nors "apsiskųs", ir tada teismas jau veiks pagal visuomenės valią, kuri dar gali būti atitinkamai pavaidinta net ir bylą nagrinėjant teisme, nes reikia tik ženklo iš partijos, ir atsiras "organizacija" ar keliolikos asmenų "minia", kuri teismui šauks: "Ištremti išnauotoją, buržuazinių laikų atgyną!" Viskas atrodys tobulai "demokratiškai".

Ypač įsidėmėtina "visuomenės pagalba" tardytojui, jam beatliekant tyrimą. Prisimintina, kad tuo metu įtariamasis dar beveik neturi jokių teisių: jis nežino, koki ypač duomenys įtariamui bei kaltinimui paremti, jis dar negali naudotis advokato teisiniais patarimais, jo reikalas visiškai pareina nuo tardytojo nuožūros, jis gali būti net visiškai izoliuotas, o tuo tarpu tardytojas renka skundus iš "visuomenės", tai yra, ir iš pašaliečių stebėtojų, gal ir organizacijų ar net spaudos. Tad, vadinamasis "visuomenės vaidmens" išplėtimas tiksliau galėtų būti pavadinamas informatorių ("dosnėčių") sistemos išplėtimu į viešumą.

(Bus daugiau)

ŠYPSENOS

— ★ ★ ★ —

PETRUTIS, kuriam žmona prieš kelias minutes padovanojo puikų sūnų, negali atsidžiaugti. Staiga prie durų kažkas skambina. Lauke stovi laikanešys, atnešęs registruotą laišką.

--Aš turiu registruotą laišką Petručiui.
Petrutis išdidžiai:
--Kuriam Petručiui? Tėvui ar sūnui?

JIS nedrąsiai:
--Ar jūs manote, kad mergina pyksta ant vaikinų, jei šis bando ją pabučiuoti?
JI:
--Taip, nepabučiuoja.

BEPROTNAMIO sargas, ieškodamas pabėgusio bepročio, klausinėja laukuose dirbusių ūkininkų.

--Ar jūs nematėte pabėgusio bepročio, kuris yra nedidelio ūgio, liesas, sverias 300 svarų.
--Aš nesuprantu, -- stebisi ūkininkas, -- kaip žmogus, sverias 300 svarų gali būti mažas ir liesas?

Sargas patraukė pečiais.
--Bet aš jums sakau, kad tai beprotis.

PASENĖ SKAUTAI,
SAUGOKITĖS!

Romas Kezys, iš Middle Village, N. Y., berods kelių studentų bei kitų organizacijų veikėjas Dirvoj atspausdam laišką rašė: "...tokias išvadas ir kaltinimus, kuriuos akad. skautams primetė (senas skautas Jonas Vildžiūsis --J.D.Č.), galėtų padaryti pasenęs skautas. Ir pasirašė. Ir tašką pastatė.

Manau, kad čia jokie komentarai nereikalingi, nes viskas, bent pasenusiems skautams aišku, todėl tik seka mano įspėjimas -- pasenę skautai saugokitės -- Romas Kezys prarado orumą ir siaučia!

Atrodo, to ir pakaktų... Turiu pasakyti, kad nevisai, nes iš to įspėjimo išplaukia kitokie aspektai, būtent: R. Keziui keistai atrodo seno skauto J. Vildžiūsis išvedžiojimai dėl ano barzdoto piešinio, nes jis pats -- R. Kezys išpažįsta žiūrėjęs aname piešinyje... gal Kristaus, o gal Lietuvos simbolio veidą.

Mano galva, pakanka netiksliai žiūrėti, bet tik žvilgtelti ir tai ne į veidą, o į kryžius, pakabinatą po barzda ant krūtinės anos kreatoros ir, atrodo, turėtų būti aišku, kad Kristus tik ant pečių nešė kryžius, kad Lietuva nesimbolizuojama barzdotu, grabe apipuvusio vyro nupieštom liekanom ir, svarbiausia, kad tas kryžius bizantinio stiliaus (galūnių apipavidalinimas). O šis stilius paplites beveik išimtinai stačiatikiuose ar bent vyrauja jų liturginiame reikmenyje. Tad viena plote ir kilmės anos "puošmenos", bent man, aiškesnė.

Kaip ir kodėl iš viso ta "puošmena" apipavidalino VYČIO aną viršelį, galėtų paaiškinti redaktorius ir, pirmiausia, pats autorius anos kreatoros, ko ir laukė, V. R., iš N. Y. Bet jie tyli. Net R. Kezio visai nevykęs jų abiejų teisinimas ir, atrodytų, jo "veidui" visai nepritinkas iškoliojimas seno skauto, nepaskatino redaktorių bei piešinio autorių prabilti ir bent tuo užsiuosti R. Kezio įžeistą J. Vildžiūsi su visais pasenusiais skautais. Keista...

Šiuo atveju tik tiek tepriskaitau R. Keziui nuopelnų, kad iškoliojęs visus pasenusius skautus, pasirašė vardą ir pavardę. Dažnai tokie "moralistai" pasislepia už slapyvardžio arba inicialų.

JONAS D. ČESNA,
Chicago

MŪSV VYTIS

Dail. Victor Vytauto Vizbaro pieštas skautų žurnalo "Mūsų Vytis" viršelyje barzdotas senis, su bizantišku (provoslavišku) kryžium po barzda, primena kitą barzdotą senį (apačioje), garšųjį Rasputiną, kurio piešinį buvęs išidėjęs Reader's Digest.

dovanos ★ taupytojams ★

PADĖJUS \$500.00 AR DAUGIAU
DUODAME ŠIĄ DOVANĄ

KAS DU MEN.
DUODAMOS
VIS NAUJOS
DOVANOS.

5 1/4 %

mokame už
ilgalikes
taupmonas!

DARBO VALANDOS:
pirm. 9 iki 5 v. v.
antr. 9 iki 5 v. v.
trečiad. — uždaryta
ketv. 9 iki 5 v. v.
penkt. 9 iki 5 v. v.
šešt. 9 iki 1 v. p.p.

JOSEPH F. GRIBAUSKAS, vadėjas

ST. ANTHONY'S SAVINGS
AND LOAN ASSOCIATION

1447 S. 49th COURT, CICERO 50, ILL./BI 2-1397, TO 3-8131

J. PAUKŠTIENĖ -- GIEDROS IR SPALVŲ ŽAISMO DAILININKĖ

Dail. V. Vizgirdos kalba parodos atidaryme

Atbėgantį rudenį pasitikdama, Bostono lietuvių kultūrinė veikla pradeda įsibėgėti. Rugsėjo 17 d., 2 val. po pietų, ALTS-gos Bostono sk. namuose atidaryta pirmoji šio sezono dailės paroda. Jos autorė -- dail. Jadvyga Dobkevičiūtė-Paukštienė savo darbus atvežusi iš Chicagos į šią rytų pakrantę. Dailės parodos rengėjas -- Bostono Lietuvių moterų klubas.

Graziam būriui dailės mėgėjų susirinkus, klubo pirm. p. Mamonaitienė, viešnia ir svečius pasveikinusį pradėjo parodos atidarymo iškilmes. Kadangi mūsų konsulas adv. A. O. Šallina šiuo metu iš Bostono yra išvykęs, tai parodai atidaryti pakviesta p. Z. Šallnienė. Sklandžiu ir šiltu žodžiu ji pasveikino parodos autorę dail. J. Paukštienę ir parodą atidarė. Pagrindinę kalbą, apibūdinančią dailininkės darbus, pasakė dail. Viktoras Vizgirda. Jo kalba Dirvoj ir spausdinama ištiesai.

"Tenka pareikšti padėką Lietuvių Moterų Klubui, kuris ruošdamas šią parodą taip gražiai talkininkauja Bostono lietuvių kultūrinei veiklai ir kiekvienam lietuviui meno mylėtojų suteikia progos praleisti valandėlę laiko parodos meninėje nuotaikoje. Sakau meninėje nuotaikoje, todėl, kad šiose patalpose mes jau ne vieną kartą džiaugėmės mūsų menininkų kūryba, todėl, kad ir šioje parodoje mes galime rasti daug jaunos tapybinės nuotaikos, varų žaismo ir gamtos grožio.

Su užsibaigusia vasara šiomis dienomis mes čia atidarome rudens ir mūsų naujų metų sezoną su muzika ir dailė, taip giminingomis viena kitai meno šakomis.

Ponia Jadvyga Dobkevičiūtė -- Paukštienė, kuri iš taip toli pasisyržo mums atvežti savo meną, kaip tik laiku čia atvyko, kada jau atvėso vasaros karščiai, kada mes grįžtame į savo kasdienius darbus, neapsiribodami vien materijalinių gėrybėmis šioje pažadotoje žemėje.

Mūsų pėdsakai, kuriuos mes čia paliksime, yra menas, žmogaus kūryba, kurios priemonėmis mes bendradarbiaujame vie-

ni su kitais, kurios priemonėmis mes kuriame mūsų pačių gyvenimą.

Nežinau, ką aš galėčiau pasakyti apie šią parodą. Darbai patys kalba, ir kiekvienam iš mūsų gal vis kitaip. Gal tik pabandyti pasidalinti savo subjektyviais įspūdžiais ir supažindinsiu Jus arčiau su šiuo kūrinių autore kuri yra naujas svečias šiame rytų pakraštyje.

Nors ir tremties gyvenimo sąlygose mes čia matome gausią

pasaulėžvalgai ar pažiūrai. Jinau į savo darbų tapybinį stilį įėjo natūraliai, pagal savo prigimtį.

1938 m. dail. J. Dobkevičiūtė-Paukštienė baigė Kauno Meno Mokyklos dail. Petro Kalpoko vadovaujamą Tapybos studiją. 1939 m. studijas gilino Paryžiaus Academie de Beaux Arts žinomo prancūzų tapytojo d'Espagnat klasėje. Šis prancūzų menininkas, kuris užima žymią vietą vadinamoj Paryžiaus mokykloje, yra tradicinio prancūzų skonio impresionistas, labai išbaigtas formoje ir jautrus spalvose. Iš šio savo mokytojo dailininkė J. Paukštienė paveldėjo visas do-rybes būti kukliu menininku. Ir jos tapyboje mes matome griežtą, kuklumą ir primityvius

J. PAUKŠTIENĖ

Autoportretas

ir viena, prinokusią pavasarinę ir rudeninę nuotaiką. Giedra ir varšomis žydinčią tapybą. Tai yra stilius, kurį galima pavadinti vaizduojama impresija. Dailininkė J. Dobkevičiūtė-Paukštienė išėjo tą dailės mokyklą, kuri yra nuosaiki, bet priklauso dabarčiai, kuri yra plačių polėkiu bei galimybių ir kuri atitiko jos pašaukimą.

Iš čia esamų darbų nuotaikos matome, kad J. Paukštienė nepritaikė kuriai nors meninei

meno nuotaikomis dvelkiančią kompoziciją, išieškotų ir retų varų gamą. Jau toje Akademijoje per trumpą laiką, daugelio studijuojančių tarpe, ji yra gavusi tris atžymėjimo lapus.

Lietuvoje, dar būdama mokyklos suolo, J. Paukštienė jau atkreipė į save dėmesį rimtu požiūriu į profesinį darbą. 1937 m. jinau gavo aukso medalį už kilimo projektą Lietuvos paviljone pasaulinėje Paryžiaus parodoje. Nuo 1939 m. jinau nuolat dalyvauja kasmetinėse Lietuvos Dailininkų Sąjungos rengiamose parodose Kaune ir Vilniuje. Tretyje jos darbus mes matome lietuvių parodose Vokietijoje. 1948 ir 1958 m. New Yorke reprezentacinėse lietuvių dailės parodose, Chicagoje religinio meno parodoje, savo darbų individualinėje parodoje ir kitur. Du jos kūriniai yra atrinkti Čiurlionio Galerijai Chicagoje.

Šioje parodoje išstatyti dail. J. Paukštienės darbai apima 15-ks metų intensyvią darbą tretyje. Tai sąlygos, kurias mes visi labai gerai pažįstam. Pirmas išpuolis, savo darbų parodos lankytojas gali pajusti, yra dailininkės J. Paukštienės kūrybos vientisumas.

Neatsižvelgdamai nei į laiką nei į techniką, kuri J. Paukštienės darbuose yra tokia įvairi, neat-sižvelgdamai nei į paveikslų turinį, visur jaučiame užkūlitį kuriame slepiasi individuali re-

TREJOS LAIDOTUVĖS BROOKLYNE

SAULIUS ŠIMOLIŪNAS

Praeitą savaitę New Yorko lietuvių ir visur kitur, kur tik žinios apie skaudžią trigubą mirtį pasiekė lietuviškas širdis, praleido gėdulo ženkle. Penktadienį Juditos Audėnaitės, Jurgio Jaks-Tyrio ir Antano Škėmos palaikai buvo išlydėti amžinybėn. Liko susikrimtę artimieji ir ištuštėjęs lietuviškas pasaulis.

Žuvusiųjų Pennsylvanijos kelio katastrofoje, begrižtant iš Santaros suvažiavimo Tabor Farmoje, kruvoj auką gyvai atjautė New Yorko lietuviai. Ketvirtadienį Šalinsko laidotuvių namuose, kur išsėdėjo visi trys kūnai, įvyko mirusiųjų paminėjimas. Visa gatvė buvo prisipildžiusi atėjusiais atsisveikinti su mus palikusiais. Teatvertas tik Juditos Audėnaitės karstas. Kiti du karstai negalėjo būti atverti. Lietuvos Respublikos vardu kalbėjo Stašinskas, Lietuvių Bendruomenės Naujokaitis, VLiko Trimakas, Šviesos -- Santaros Federacijos Valaitis...

Labai prasmingai žodį tarė menininkų vardu Gustaitis: "Kai buvai gyvas, Antanai, mes Tavęs nesupratome, net nekenėme, nes Tu buvai mus praugęs. Dabar pamatėme kiek daug mes nusto-jome..."

Minėjimą prasmingai tvarkė Mackus. Pasibaigus minėjimui tylūs ir susimastę žmonės ėjo pro gėlėmis paskendusius karstus. Tik vaikui visas pasaulis gyvas. Ilgiau gyvenant mūsų pasaulis susideda lygiai tiek pat iš gyvųjų ir mirusiųjų. Šiapus mūsų uždavinys būti tiek prasmingiems kiek buvo prasminti tie kurie mus jau apleido. Juk yra šiame pasaulyje mirusiųjų kurie lieka gyvi.

Triguba tų žmonių mirtis buvo gyvybės vardas: Škėma nedėkin-gose sąlygose sukūrė modernų lietuvišką teatrą. Jaks-Tyris

žisieriaus, t. y. kūrinių autoriaus asmenybė. J. Paukštienė nesiblaško dabarties izmų laukuose. Ji turi savo laukus, savo žemę ir orą, kuriuo kvepuoja. Gamta josios paveiksluose yra jos gyvenimo aplinka. Prie kūrybinio darbo jinau prieina sąkyčiai, su tokiu paprastumu, kaip artojas eidamas arti savo laukų.

Tarpe daugiau šiašiasdešimties išstatytų darbų mes galime rasti net labai varšose skirtingas drobes, kontroversines formas ar kompozicijas, bet visur tuos kūrinius palydi vienoda ir individuali nuotaika.

Pradedant 19 šimtmėčiu ir visų izmų atsiradimu vaizduojamame mene, kuriančio žmogaus individualumas tapo kaip ir mastu jo kūrybai vertinti. Šiuo požiūriu dail. J. Paukštienės kūryba bendroje minioje turi savo veidą, kurį galime visada lengvai atpažinti.

Kai pažiūri į atskirus jos darbus tai ypač nori atkreipti dėmesį į spalvų žaismą, kuris daugeliu atvejų yra labai išieškotas ir turi savyje, iš pirmo žvilgsnio nevisada pastebimų niuansų.

Stiliaus požiūriu dail. J. Paukštienės darbus galima suskirstyti į kelias grupes. Daugumoje tai šviesoje paskendę impresionistiniai gamtovaizdžiai, Gilesnių, sodrių ir skambių varų gama persunktos figūrinės kompozicijos, ar jau į ekspresionizmą palinkusieji ir daugiau dramatinės jėgos turintieji religiniais ir socialinėmis temomis nutapyti kūriniai. Tai Kristus Karalius, Alkoholikė ir kiti jos darbai.

Maloniai mus nuteikia ir prarastos tėvynės vaizdai. Tai Vilniaus ir Kauno vizijos, kurie yra daugiau lyriški ir pilnai užsitar nauja vizijų vardo.

Po dail. Vikt. Vizgirdos kalbos keletą žodžių tarė dail. J. Dobkevičiūtė - Paukštienė dėkodama parodos rengėjoms ir visiems atsilankiusiems į parodą, atidarymą. Ji ištikro yragiedros ir spalvų žaismo dailininkė. Paroda turės neabejotiną pasisekimą. Tuoj po jos atidarymo jau buvo parduota apie 10 paveikslų. Liet. Moterų klubas padarė gražų darbą, tą parodą surengdamas.

visą laiką savo darbu aukojosi visuomeniškams reikalams. Audėnaitė sąmoningai ir ir prasmingai perėmė visuomenišką pareigą, lietuviškumo fakelą iš vyresniosios kartos.

Kiek gyvi esame mes patys už grynai savo asmeniškų reikalų? Ne vienam iš mūsų kilo šios mintys, tyli. i praeinant pro sąžinės balsu bekalbančius karstus.

Penktadienį išaušo lietingas rytas. 8 val. iš ryto Angelų parapijon išnešėm Jaks-Tyrio karstą. Karstanešiai kalbėjome apie Jurgį. Kalbėjome apie simbolių reikšmę. Kaip Jurgis suprato simbolius. Jis neapkentė paviršutiniškumo ir trafarieto. Tik tikrai nusipelnęs gali būti mirties karste apdengtas vėliava. Tai Jurgio mintis. O Jis savo atžvilgiu buvo nepaprastai kuklus. Dirbo iš pačių paskutiniųjų prasmingą lietuvišką darbą realiai įžvelgdamas į sąlygas, bet niekur neleido savęs minėti.

Kviestas duoti savo žinias lietuviškon Enciklopedijon griežtai atsisakė. Susumuojant galima sakyti, kad Jis buvo savęs atsižadantis didelis žmogus. Jo karstas nebuvo papuoštas trispalve, bet Jis papuošė Trispalvę. Iš bažnyčios Jurgio palaikai nuvežti į Farmingdale kapines, tolokai nuo Brooklyno.

10 val. ryto Juditos karstas pajudėjo Cypress Hills kapinių link. Smarkiai lyjo lietus. Kapinėse, beleidžiant karstą žemėn prašvito saulė. Girdėjosi artimųjų ašaros -- tėvų ir likusios sesutės Daivos. Girdėjosi pakilius kun. Dagio balsas, kad žmogų lemtas ne vien tik Golgotos kalnas, bet ir Velykų Rytas. Judita, mums lieka Velykų Rytu. Gyvenimo pavasaryje nelaukiam visiško sąmoningumo ir visiško atsidavimo visuotinėms tikslams. O Ji jau savo pirmuose universitetiniuose metuose save atidavė aktyviam lietuvių akademiniam gyvenimui. Ji buvo nepaprastas žmogus. Kiek daug mes nusto-jome niekas nepasakys...

Iš kapinių einant namo, praėjau su labai artimu draugu vienus gimnazijos rūmus. Saulės šviesoje amžinoje lentoje mirgėjo pirmos mokinės pavardė: Indrė Judita Audėnaitė. Ar todėl, kad Ji buvo nepaprastas žmogus, jau buvo lemta padaryti tą abso-lutiinę mirties auką?

Po pietų iš Šalinsko laidotuvių namų pajudėjo paskutinė liūdna vilksena. Laidotuvių namuose paskutinį atsisveikinimo žodį tarė Kačinskas. Jo nuoširdūs žodžiai ir meistriška intonacija

sulaužė beprasmybės dangtį. Tik artimieji kurį laiką turės kentėti persiskyrimo skausmą. Visa lietuvių tauta džiaugsis Škėmos nemirtingu teatru.

Amžinasis Škėma pasauliui nemirė, mirė Škėma gyvasis žmogus vyras, tėvas, draugas, bendradarbis. Jo artimųjų ratelis tik negalėjo išsivaizduoti jog Jo čia nebėra. Tačiau Kačinskas atsisveikino su gyvuoju Škėma: "Uždanga nusileido. Labanaktis, Antanai Škėma."

Šį kart vilksena patraukė į United States Cremation Company rūmus Brooklyne. Mus sutiko praviros durys į graikiškų kolonų marmorinę salę. Muzikas grojo Bachą. Ant sienų beždžiančių piemenukų nerūpestingai paveikslai. Karstas nuleistas nišon -- Pasigirdo velionies žmogaus griaudus kukčiojimas. Karstas degė. O vargoninkas tebegrojo beprotiškai tvarkingą Bacho muziką.

Gyvenimas nėra tvarka ir rutina. Gyvenimas yra gaivalingas ir jis toks tėra reikšmingas ir prasmingas. Brooklyne sudeginti tik Škėmos palaikai, bet ne jo kūryba ir jo atminimas.

Liudėsio savaitę New Yorke pasibaigė. Teliko mums likusiems įpareigojimas būti vertiems mirusiųjų kraujo aukos už nepopuliaraus ir išvietinto lietuviško gyvenimo tikrumą ir prasmingumą visuotiname pasaulyje. Jie paaukojo viską ką žmogus turi -- savo gyvybę, kad būtų ir likti savimi pačiais vietoj be pastangų tapdami netikrais kitais.

Dramatiškai uždanga niekur nenukrito.

CHICAGOS PARENGIMŲ KALENDORIUS

SPALIO 1 D. Lietuvių rezistencijos grupių rengiamas lietuvių tautos sukilimo, įvykusio 1941 m., 20 metų sukakties minėjimas, Dariaus-Girėno Amerikos Legiono Posto salėje.

SPALIO 12 - 15 D.D. A.L.R. K. Moterų Sąjungos seimas Nekalto prasidėjimo Panelės švč. parapijos salėje, Brighton Parke.

SPALIO 14 D. Lietuvos Gailingųjų Seserų Sąjungos balius Western Ballroom salėje.

LAPKRIČIO 11 D. BALFo Chicagos Apskritis balius -- vakarienė su koncertine dalimi Jau-nimo Centre.

Kas Dirvos neskaito -- daug nustoja!

J. PAUKŠTIENĖ

Ūkis ant kalnelio

M O K A M E

4 1/4%

metinį dividendą už visas taupymo sąskaitas.

MUTUAL FEDERAL BENDROVĖS REKORDAS...

- Įsteigta Chicagoje 1905 metais.
- Nuo 1905 metų pergyvenom karus, ekonomines depresijas, panikas ir krizes, tačiau visiems savo taupytojams išmokėjom kiekvieną sutaupytą dolerį.
- Jūsų pinigus galima perkelti iš kitur, jei atnešite savo banko knygutę.
- Pinigų taupymui nereikia važinėti, juos galite atsiųsti paštu, nes mes apmokame visas pašto persiuntimo išlaidas.

MUTUAL FEDERAL SAVINGS and Loan Association

Chartered and Supervised by the United States Government
2202 W. CERMAK ROAD • CHICAGO 8, ILLINOIS
Phone: Virginia 7-7747 John J. Kazanuskas, Pres.

VAIKO GRAŽIAUSIOS NUOTRAUKOS KONKURSAUS

KONKURSINĖ NUOTRAUKA Nr. 51. Leonardas Beržinskas, pus-trėjų metų amž., iš Toronto. Nuotrauka M. Pranevičiaus.

St. S.

CLEVELANDE ir apylinkėse

• Prof. J. Žilevičius, dabar viešs Clevelande, lydimas muz. P. Ambrazo, aplankė Dirvą ir susipažino su ofsetiniu darbu.

• LB Clevelando abiejų apylinkių ruošta devintoji lietuvių diena praėjo su pasisekimu. Dalyvavo apie 400 svečių ir gerokas būrys mūsų mažųjų, kurie su nepaprastu entuziazmu dalyvavo sportiniame žaidime. Priziniame sportiniame žaidyme, kurį pravedė ramovėnai, dalyvavo 74 asmenys (moterų ir vyrų).

Daug žiūrovų sutraukė skaučių Neringos tunto, skaučių pagamintų rankdarbių parodėlė ir skautų Pilėnų tunto pasirodymas. Paparčio žiedo ieškojime taip pat dalyvavo geras būrys jaunimo ir senimo. Po

2 valandų jį surado R. Jucaitytė ir M. Jokubaitytė, kurioms ir atiteko valdybų skirtos dovanėlės.

Vaikams, sportinio žaidimo laimėtojams išdailinta 27 dovanėlės (skirtos abiejų apylinkių valdybų). Dovanėles įteikė svečias iš Romos kun. Paškauskas.

Lietuvių dienos proga, gražios ir vertingos dovanos buvo įteiktos ir žaibo klubo laimėtojams. Dovanas įteikė LB centro valdybos atstovas Ed. Karnėnas, R. Babickas ir abiejų apylinkių pirmininkai.

Prizinio sportinio žaidymo skirtas abiejų apylinkių valdybų dovanas laimėjo J. Žilionis (I vieta), Jonas Budrys (II vieta), Sigitas Pladys (III vieta). Dovanas įteikė gen. K. Tallat-Kelpša.

Prie Devintosios lietuvių dienos pasisekimo prisidėjo ir jiems tariame nuoširdžią padėką: kun. Dzegoraičiui — skelbusiam L. D. bažnyčioje, J. Mulioliui — atidariusiam Lietuvių dieną ir

tarusiam susirinkusiems gražų žodį, Dirvos vyr. redaktoriui B. Gaidžiūnui, Draugui ir p. Rociūnui, Tėvynės Garsų valandėlės vedėjui J. Stempužiui už garbinimą spaudoje ir per radiją.

Skaučių-tų Neringos ir Pilėnų tuntams, LVS "Ramovės" Clevelando sk. valdybai ir ramovėnams, "Žaibo" sporto klubui ir jo vadovui A. Bielskui. Energingai ir įdomiai pravedusiam vaikams sportinį žaidimą ir prizinį sportinį žaidimą — Vyt. Jokubaičiui. L. D. filmuotojui J. Gražuliui, vyr. šeimininkei K. Kalvaitienei ir Mykolui Kalvaičiui — nepaįmiant atlyginimo. Nuoširdžiai talkininkavusiems — J. Kazėnui, J. Balbatai, E. Lužienei, Gaiztutenei, L. Jucaityenei, Puškorienei, P. Zigmantui, J. Juozaičiui, Myk. Smelstoriui, P. Maineliui, V. Piliui, J. Kaklauskui, V. Bacevičiui, Pr. Stempužiui, G. Karsokienei, E. Mikšienei, A. Juozaitienei, O. Juškienei, P. Vyšniauskui, V. Degučiai, P. Bieliui ir juniorams Algiiui ir Kestuičiui Karsokams. Dėl labai už atliktą didelį darbą nepaįmiant atlyginimo, pervežant produktus ir gėrimus sulūžus pristatytojo mašinai, Sumui-Sumakariui už dovaną 15 galionų gazolino.

Dar kartą reiškiamo lietuvišką nuoširdų ačiū ir iki pasimatymo Dešimtoje lietuvių dienoje.

LB Clevelando abiejų Apylinkių Valdybos

• Lietuvių dienoje rasti akiniai (dvigubi — tamsūs ir šviesūs). Kreiptis į F. Eidimtą telef. 881-1921.

J. P. MULL-MULIOLIS

Seniausia lietuviška namų pirkimo-pardavimo ir apdraudos agentūra Clevelande.

4 šeimų mūrinis

Po 6 kamb., 4 sklepai, 4 garažai, kiekvienas butas turi 2 atskirus įėjimus. Pajamos 300 mėn. Netoli Sv. Jurgio.

1 šeimos 10 kamb.

5 kamb. apačioj, 5 viršuj, 2 vonios, 2 garažai. \$12,000.

1 šeimos 8 kamb.

4 mieg. antrame aukšte, pilnas sklepas, garažas. \$11,500.

2 šeimų 6-6

Po 3 mieg., šildymas karštu vandeniu, garažai. \$14,800.

1 šeimos 5 kamb.

Labai gerame stovyje, puiki virtuvė, naujas garažas. \$11,000.

3 ir 4 šeimų

Ant vieno sklypo geri mūriniai namai, 4 garažai, netoli Sv. Jurgio.

10 šeimų mūrinis

Po 5 kamb., garažai, netoli Sv. Jurgio.

Colonial Heights

1 šeimos, 5 kamb. ant pirmo aukšto, yra vietos dar 2 kamb. antrame aukšte, puikus 70 pėdų pločio sklypas. \$16,000.

Turime daugiau namų. Kas nori parduoti namus Eddy Rd. rajone, kreipkitės pas mus.

A. Daliidė

lietuvis bendradarbis ir E. Cleveland skyriaus vedėjas. UL 1-6666

Kas Dirvos neskaito — daug nustoja!

Paraginkit savo pažįstamus užsirenumeruoti DIRVĄ.

Dalia Minkūnaitė ir Alfonsas Dzikas, susituokę rugsėjo 17 d. New Yorke.

Vyt. Maželio nuotrauka

BENDROJI EUROPOS RINKA IR JAV

LEONARDAS DARGIS

Šioji sąjunga susilaukė nepaprasto, tiesiog netikėtino pasisekimo. Josios nariai, panaikindami arba pamažindami muitus tarp savęs ir užkraudami juos nenariams, pasakiškai praturtėjo. Žinoma, nebe JAV pagalbos. Tos pagalbos betgi daug kas gavo ir gauna, o nei iš tolo negali lygintis su BER nariais.

Bendruomenė daugelio buvo sutikta skeptiškai. Ak, ką čia jie padarys! Nieko iš to neišeis! O šandien jau galvojama ar tik va, nesikuria Sovietų Sąjunga Europos Valstybės. Tam daug pagrinio, kai Anglija ir Danija panoro prie šios sąjungos prisijungti. Kas gi beliks daryti likusioms Europos valstybėms, jeigu jos nenorės visiškai nuskursti? Tai gi, net ir Švedija su Šveicarija, sakytume pagal protą, o gal ir dėl ūkinio sumetimų, neutralios valstybės, vargu ar pajėgės išsilaikyti pačios vienos, sąjungai nepriklausydamos.

PRAPLĖSTOJI SĄJUNGA DIDELĖ JĖGA

Ji gali susidėti iš 19 valstybių su daugiau kaip 300 mil. gyventojų, su didele ūkine jėga ir ryšiais Amerikoje, Azijoje ir Afrikoje. Šioji, visą Europą apimanti sąjunga, jau pačioje pradžioje būtų didesnė ūkinėje ga už JAV ar Sovietiją. Atsivertų ir nepaprastos politinės perspektyvos.

Sovietijai šie dalykai, nėra abejonės, jau dabar ne prie širdies. Jiems kitų gerovė nerūpi ir jie jokių kitų galybių, be savęs, nepripažįsta. Jiems visi, taigi ir europinė sąjunga, tik imperialistai bei kolonistai. Kuo patys kvepia, tuo ir kitus tepa.

O KAIP YRA SU JAV?

JAV jau dabar į reiką nori šaltai pažiūrėti ir pasvarstyti kas darytina? Pagal THE WALL STREET JOURNAL, JAV ne tik kad nebijotina tokios sąjungos, bet tiesiog pageidautina ir pačioms prieš jos prisidėti.

WJ nėra vienintelis panašus balsas. Jų yra ir daugiau. Tai negali nedžiuginti ir mūsų, nes susikalbėjus Europai su JAV, atsivertų dar negirdėtos ūkinės, o vėliau ir politinės galimybės.

Pietų Amerikos bei Afrikos klausimai lengviau sprendžiami, nes argi Sovietija galėtų čia konkuruoti ūkiniai? Ką gi jie galėtų pasidėmėti bilijoninėms žmonių masėms, konkuruojant su vieninga Europa ir JAV? Atsaky-

tus nekelti, o mažinti. Tokių įgaliojimų jis dabar beveik neturi. Tiesa, įstatymas numato 20% nuolaidą vyriausybės nuofideliui, bet tie nuofideliai savo keliu apsunkinti nuofideliais -- išimtimis ir išimtelėmis, taip, kad iš jų 20% vos tik du telieka. Tai niekai.

O įgaliojimai skubiai reikalingi deryboms su europine valstybių bendruomene, kad JAV iš viso Europai galėtų ką pasiūlyti. Atseit, jei jūs kur su muičių užtvaromis nusileisite, tai ir mes tą patį padarysime. Šiuo metu Kennedys betgi taip kalbėti dar negali.

Tie, kurie palaiko Kennedį ir nori lygių derybų su Europa, sako, kad, jeigu JAV iš viso nori vadovauti pasaulio ūkiniams bei politiniams reikalams, turi sugebėti veikti bendrosios rinkos bendruomenės viduje, o ne tik derėtis, kaip su išoriniu daikiniu. Kitaip tariant, jie dar toliau eina ir reikalauja reikalauja, kad ir pačios JAV pasidarytų tokios bendruomenės pilnaties dalininkės.

Pradžiai padaryta. Jau veikia ATLANTO BENDRUOMENĖ, įsteigta ūkiniam bendradarbiavimui ir vystymui skatinti. Šioje sąjungoje ir JAV yra nariu.

LENKAI BE GROBIMŲ NERIMSTA

Jau nesykli minėjau, kad ukrainiečiai, gindami savo tautinius reikalus dažnai ir mūsų tokius pat gina. Štai vėl ukrainiečių oficiozas, Chicagoje, "Ukrains'ke Žittia", š. m. 16 rugsėjo taip rašo: "Lenkai vėl geidžia žemių rytuose. Lenkų "Dziennik Chicagoski", kurį leidžia "Ksiażka Zmartwychstan'cy" (iš numirusiųjų prisikėlę kunigai), savo oficioze nr. 215, išspausdino "Zec Pospolitos Rytinių Žemių komiteto" atsišaukimą, kuriame aranžieriai ir autoriai, vadovaujami kongresm. Romano Pucinskio, skelbia didžiulę manifestaciją, įvyksiančią sekmadienį 17 rugsėjo. Manifestacijos tikslas: reikalauti sugrąžinimo lietuviškųjų bei ukrainiškųjų žemių rytuose Lenkijai". (Būdinga, kad ukrainiečiai mini pirmiau lietuviškąjį vardą, o tik vėliau savąjį -- JDC.).

"Lenkai minėtame atsišaukime rašo: "Plėšikiškas užgrobitas mūsų rytinių žemių niekuomet nebuvo patvirtintas jokia tarptautine sutartimi, nei laisvojo pasaulio valstybių įstatimavystės organų. Reikalaujame: plėšikiškai užgrobtų mūsų rytinių žemių su Vilniumi ir Lvovu bei Volyne žeme gyvybinių reikalių atsišaukimo ir sprendžiančios rezoliucijos, kurioje būtų kreiptasi į JAV vyriausybę išskirti šį mums gyvybinį reikalą tarptautiniame forumė..."

Toliau ukrainiečių laikraštis rašo: "Supažindindami skaitytojus su šia klaukia tikrove, mes neįaukiai jaučiamės, nes mūsų kaimynų trumparegystė ir greitai užmiršimas nesėdžių istorinių faktų, mus tiesiog stebina. Kai šandieną visas pasaulis dreba sprogdomo atomo akivaizdoje, o visa Lenkija dejuoja maskvinio bato prisilėta, ištisus, kaip lenkai sako, reikia turėti "žioją galvą", kad geistų prisijungimo žemių su lenkamis visai svetimos kilmės gyventojais".

"Mes manome, kad lenkų dvasiškieji tėvai būtų geriau pasielę, jei vietoj spaudinę juos pačius kompromituojantį atsišaukimą, visiems lenkamis būtų suteikę sutvirtinimo sakramentą, pašventinę jų galvose esantį vandenį bei priminę jiems Šv. Rašto žodžius: "Niepožondajniczego, co jest bliźniego twego" (negeisk nieko priklausancio tavo artimui).

"Šios manifestacijos vienintelis tikslas -- sukompromituoti JAV armijos sekretorių, kuris pranešė dalyvausią šioje chigagiškos Polonijos antibolševikinėje) -- atseit, intencija sau, o tikslas vėl sau -- siutus lenkų suktumas! -- JDC.) akcijoje".

J. D. Česna

* JAPONIJA įteikė griežtą protestą Sovietijai dėl pavojingumo ribą pasiekusių radioaktyviųjų kritulių, kuriuos iššaukė sovietų atominių bandymai. Paskutiniai sovietų bandymai jau pasiekė megatonų, arba milijono tonų TNT, dydį.

Mes kepame visokius pyragus, lietuvišką duoną, tortus ir kitus skanumynus. Prašant išvežiojame į namus.

ST. CLAIR BAKERY

Sav. O'Bell-Obelenis

6212 Superior Avenue Tel. EN 1-6525

Antroji mūsų krautuvė yra

1404 E. 66 Street Tel. EN 1-4551

Čia Jūs gausite įvairiausią vyną, alų ir geriausius mėsos produktus.

Kreipkitės į mus ir būsit patekinti.

J.S.AUTO SERVICE

Sav. J. Švarcas

1254 Addison Rd.

Cleveland 3, Ohio

Mašinų viršaus taisymas ir dažymas. Motorų, stabdžių patikrinimas ir taisymas.

24 hours towing

Atidaryta nuo 8 val. ryto iki 7 val. vakaro.

Dienos telef.: HE 1-6352 Nakties tel.: LI 1-4611

VANDENTEKIS IR ŠILDYMAS IVEDIMAS IR PATAISYMAS

Vandeniu ir pečiais šildymas, vonios kambarių įrengimas. Pristatymas į jūsų namus ar pilnas įrengimas.

Nelaimei atsitikus skubus pataisymas. Nemokamas numatomų darbų įkainavimas.

Mes esame pertvarkę šildymą Dirvoje, atlikę nemažai patarnavimų lietuviams ir mūsų darbu visi patenkinti.

W. F. HANN & SONS CO.

15533 EUCLID AVE.

MU 1-4200

EAST CLEVELAND — 13515 EUCLID AT SUPERIOR AVE.

SAVINGS
EARN

OPEN EVERY SATURDAY UNTIL 2:30

4%

SUPERIOR
SAVINGS

ACCOUNTS
INSURED TO
\$10,000

DEPOSITS MADE BY OCTOBER 20th
EARN INTEREST FROM OCTOBER 1st

IN TOWN OFFICE — 6712 SUPERIOR AT EAST 68 ST.

JAKUBS & SON FUNERAL HOMES

Vėsinamas oras Jūsų patogumui

Dejla E. Jakubs & William J. Jakubs

Licensijuoti laidotuvių direktoriai ir balsamuotojai
35 metai simpatingo ir rimto patarnavimo.

6621 Edna Avenue
EN 1-1763

936 East 185 St.
KE 1-7770

DIRVA

Nr. 110

1961 m. rugsėjo 25 d.

KAS IR KUR?

• **Lietuvių Fondo** einamajon saskaiton per LB Centro Valdą įnešė: kun. J. Riauba \$101.66, A. Maceika 100, Adomas Lazaitis 100, Donatas Bielskus 25 (su pažadu įnešti iki \$100.00), Pijus J. Žiūrys 25 (su pažadu įnešti iki \$100.00). Taip pat \$400.00 įnešė LB Rochesteryje apylinkė (su pažadu, kad \$600.00 bus įnešta vėliau). LB Baltimorės apylinkė per 6 mėn. įneš \$1000. Tai pirmosios kregždės, pasirodžiusios neprašomos ir neraginos, bet patį reikalą supratusias. Neabejojame, kad toliau jų bus daugiau.

• **Aldona Lušaitytė**, studijavusi kalbas Temple Universitete Philadelphijoje, šio mėnesio pabaigoje išvyksta į Vokietiją, kur toliau tęs studijas Heidelbergo Universitete.

KORP! NEO-LITHUANIA SUVAŽIAVIMAS

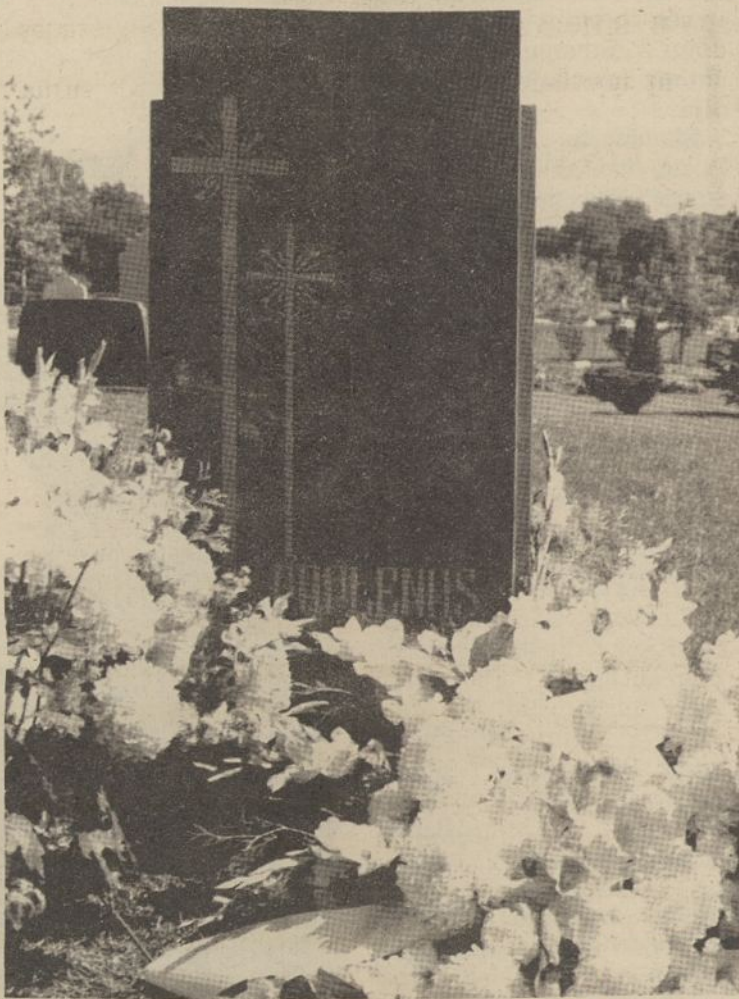
Šiais metais lapkričio 11-12 d. Chicagoje, Illinois, šaukiamas LST Korp! Neo-Lithuania ketvirtasis suvažiavimas. Jame bus tariai Korporacijos organizaciniai reikalai, o taip pat renkama nauja vyriausioji valdyba ir kitos Korp! institucijos. Smulki suvažiavimo programa išsiuntinėjama Korporacijos padalinių valdyboms.

Su važiavime kviečiami dalyvauti visi neolithuanai seniorai ir filisteriai. Suvažiavimo reikalų susirašinėjimą adresuoti Korp! Vyr. Valdybos vardu: 4550 So. Christiana Ave., Chicago 32, Illinois. (Tel. LAFayette 3-9288).

• **Pirmieji įnašai Antano škėmos Raštų Išleidimo Fondui**, įsteigtam po tragiško rašytojo žuvimo, yra gauti iš **Lietuvių Studentų Santaros \$100.00**, **Vytauto Saulio \$100.00** ir **Virginijos Sutkutės \$15.00**. Lietuviškoji visuomenė norinti padėti išleisti vėliausius rašytojo Antano škėmos kūrinius yra prašoma įnašus Fondui siųsti šiuo adresu: Dr. Jonas Valaitis, 2547 W. 45th St., Chicago 32, Ill.

• **Pirmoji rudens sezono žurnalistinė popietė**, surengta LŽS Chicagos skyriaus, įvyko rugsėjo 16 d. Jaunimo Centre. Paskaita — Epochos sukuriuose skaitė Laisvosios Lietuvos laikraščio red. A. Kaulėnas.

• **Č. Šadeika**, iš Detroit, atsiuntė \$5.00 auką ir rėmėjų bilietelius paskyrė Dirvai.

Juodo granito antkapis ant Dr. J. Paplėno kapo, kuris buvo pašventintas rugsėjo 17 d.

DR. JONUI PAPLĖNUI PASTATYTAS PAMINKLAS CHICAGOJE

Minint mūsų visuomenininko a. a. Dr. Jono Paplėno mirties metines, jo žmonos ir dukterų pastangomis, ant jo kapo pastatytas gražus antkapis. Juodame granite gražiai, pagal Petro Vėbros projektą, išbrėžti lietuviškasis kryžius ir reikiama įrašai.

1961 m. rugsėjo 17 d. šis antkapis pašventintas. Šventinimo apeigas atliko, kaip ir aną metų velionį į šią vietovę atlydėjo, kun. A. Stašys. Iškilnėse dalyvavo velionio šeima, giminės ir didelis būrys velionio prietelių, artimųjų. Šia proga trumpus žodžius tarė: inž. Eug. Bartkus, ALTS pirmininko ir valdybos vardu, A. Janukaitis ir K. Počius, Tautinės Sąjungos Chicagos ir East Chicagos skyrių vardu. Velionies vardui ir atliktiesiems darbams nusilenkdami, minėtų organizacijų atstovai, šeima, giminės ir neolithuanai sudėjo ant kapo gyvų gėlių puokštes.

Tos pat dienos ryte Tėvų Jėzuitų koplyčioje už a. a. Jono Paplėno vėlė Tėvo J. Kubiliaus SJ, buvo atnašaujamos šv. Mišios. Jose dalyvavo pilnutėlė koplyčia chigaiškių lietuvių. Pamaldų metu įspūdingai giedojo solistė A. Mastienė.

Po iškilnių kapinėse, velionies šeimos pakviesti, vi-

si dalyviai susitelkė į Paplėnų namus. Čia matėsi, be minėtųjų, Tėvų Jėzuitų provincijolas Tėvas Bruno Markaitis, SJ, buv. prov. Tėvas B. Krištanavičius SJ, J. Našliūnas — Amerikos Lietuvių Taut. Akademinio Sambūrio pirmininkas, M. Valiukėnas — Korp! Neo-Lithuania pirmininkas, S. Virpša — Korp! NL Chicagoje pirmininkas, dail. Kolba, inž. Adomaitis, inž. J. J. Kūnas, T. Blinstrubas, Dr. Glemžienė, A. Vaitkus, J. Karuža ir daug kitų.

Svečiai, mielų šeiminių Paplėnių ir abiejų dukrų vaišinami, užkandžiaudami, dalindamiesi mintimis ir įspūdžiais, praleido valandėlę laiko ir dar kartą išgyveno a. a. Dr. Jono Paplėno netekimo skausmą, žiūrėdami jo laidotuvių vyksmą filme, kurią susuko ir šia proga demonstravo vienas iš dalyvių.

MŪSŲ RĖMĖJAI

Dirvos metinei šventei ateinant atsiuntė paramos:

Dr. J. Sandargas, N. Royalton 5,00
J. Aleksa, Cleveland 5,00
F. Mackus, Cleveland 5,00
Ant. Matjoška, Dorchester 5,00
J. Citulis, Cleveland 2,50
Dr. A. Aželis, Cleveland 5,00
P. Ambrazevičius, Clev. 5,00

ANTANUI ŠKĖMAI

moderniosios lietuviškos prozos meisteriui ir lietuviškos liberalinės minties reiškeiui žuvus, poniai JANINAI ŠKĖMIENEI, panelei KRISTINAI ŠKĖMAITEI ir lietuvių visuomenei užuojautą reiškia

Tarptautinio P. E. N. Klubo Rašytojų Tremtinių Centras, Josef Wittlin, pirmininkas

Estų Rašytojų Sąjunga, Aleksis Rannit, pirmininkas

A + A MIKALINAI NATKEVIČIENEI

mirus, giliam skausme pasilikusias dukters ir jų šeimas — p.p. BLIUDŽIUS, PETRAVIČIUS ir NAIKAUSKUS giliai užjaučiame ir kartu liūdime

L. A. Statulevičiai

Lietuvos rezistencinės grupės Chicagoje
S. M. SPALIO 1 D. RUOSIA

1941 M. SUKILIMO 20 M. SUKAKTIES MINĖJIMĄ,

prisiminti ir pagerbti tuos, kurie 1941 m. birželio mėn. didvyriškai kovojo už Tautos laisvę.

Programoje:

- 1) Lietuvos General. Konsulo Dr. P. Daužvardžio žodis;
- 2) Aktyvių rezistencijos atstovų trumpos kalbos: a) Karolio Drugos, b) inž. Jono Jurekūno ir c) Leono Prapuolenio;
- 3) Meninėje programoje dalyvauja:
a) Zita Kevalaitytė-Visockienė — deklamacija,
b) Smuikininkas Povilas Matiukas,
c) dainininkė Bildušienė — mezzo sopranas.

Akomponuoja muzikas Antanas Nakas.

Prieš minėjimą 10 val. Tėvų Jėzuitų koplyčioje ir Liet. evangelikų-liuteronų Tėviškės parap. bažnyčioje bus atlaikytos pamaldos už žuvusius Lietuvos laisvės kovotojus.

Minėjimas įvyksta spalio 1 d., sekmadienį, 4 val. p. p. Dariaus ir Girėno salėje, 4416 So. Western Ave., Chicagoje.

Salėje bus išstatyta genocido paroda.

Rengėjai

K. Jurgutis, Detroit 5,00
J.P. Vaičaitis, Akron 3,00
J. Stravinskas, Cleveland 5,00
V. Stankauskas, Cleveland 4,00
Dr. J. Skrinška, Willoughby 5,00
J. Širvaitis, Cleveland 5,00
Dr. A. Cecys, Willowick 5,00
K. Širvinskas, Cleveland 2,00
A. Rudis, Akron 1,00
J. Chmieliauskas, L. Angeles 5,00
J. Dedulones, Cleveland 2,00
A. Stankevičius, Waterbury 2,00
B. Gediminas, Los Angeles 5,00
K. Arnastaitė, Bayonne 5,00
J. Diklus, Chicago 3,00
J. Pročkus, Chicago 5,00
A. Kašuba, Chicago 5,00
Kun. B. Sugintas, Chicago 5,00
A. Zilinskas, Hoosick 2,00
B. Gražulis, Flint 2,00
A. Stalgys, Baltimore 3,50
S. Simoliūnas, Detroit 2,00
L. Garbačiauskas, Toronto 5,00
B. Agurkis, Edwardsville 5,00
A. Statulevičius, Toronto 5,00
K. Gečaitė, Manteno 5,00
S. Juozapavičius, Toronto 1,00
M. Jagučanskienė, L. Angeles 1,00
K. Balčiūnas, Lemont 3,00
A. Panendrė, Chicago 1,00
K. Kraučius, New York 5,00
K. Kregždė, Toronto 2,00

Visiems aukotojams širdingai dėkojame.

• **A. A. Mykolas Miklašius**, po sunkios ir ilgios ligos mirė rugsėjo 12 d., Carney ligoninėje Dorchesteryje. Palaidotas su bažnytinėmis apeigomis rugsėjo 16 d. N. Kalvarijos kapuose. Buvo gimęs 1891 m. spalio 20 d. Kamoronų kaime, Varėnos valsčiuje. Lietuvoje liko du broliai ir sesuo ir kt. tolimesnės giminės. Amerikoje liko brolio dukterė Onutė ir sesers sūnus Antanas Matjoška, kuris velioniu rūpinosi iki paskutinės jo gyvenimo dienos. Velionis išgyveno Amerikoje apie 50 metų.

Ilsėkis ramybėje mielas dėde

Tavęs liūdį,
Onutė ir Antanas Matjoška ir šeima.

• **A. Tamošaitienė**, žinoma mūsų menininkė iš Kanados, pirmą kartą pasirodys Chicagos visuomenei su savo individualia dailės paroda. Joje bus išstatyta 60 tapybos kūrinių, kilimų ir tautinių drabužių. Parodos atidarymas įvyks š. m. rugsėjo 30 d., 6 val. vak. Čiurlionio galerijoje, Jaunimo Centre.

• **Kazimiera ir Agotos Domarkų dukterė Rūta**, iš East Chicagos, Ind., kuri yra gimusi Vokietijoje, su tėvais atvažiavo į Ameriką 1949 metais ir nuolatiniame gyvenime sustojo E. Chicagoje, kur baigė vietos šv. Pranciškaus lietuvių parapijos mokyklą. Dabar lanko Bishop Noll High School, Hammond, Ind. ir aukštesniąją lituanistinę mokyklą Chicagoje.

Rūta Domarkaitė nors dar jaunutė, vos 15 metų amžiaus, bet jau spėjo pasireikšti visuomeninėje darbe. Dažnai pasirodo scenoje. Ypač uoliai ir nuoširdžiai darbuojasi vietos juoros skaučių tarpe ir dabartiniu laiku yra adjutantės pareigose. Yra baigusi Chicagos skautų vadų kursą. Šios vasaros pabaigoje dalyvavo jūros skaučių stovykloje Wisconsin Dells, Wisconsin, kur buvo ūkio ir lauko vadovė ir gavo vartininkės laipsnį.

• **Marija Jansonienė**, vilos Audronė, Cape Cod savininke, baigusi rūpintis kitų tautiečių atostogomis, sezonui pasibaigus grįžo į Bostoną pailsėti ir sustiprinti sveikatą. Dabar, gražiam orui esant, su savo vyru Dr. Ed. Jansonu vyksta į Audronę, bet šiuo kartu paatostogauti tik patys.

• **Naujieji LB įstatai** šiuo metu rengiami spausdinti. Su reikalingiausiais priedais bus išspausdinti patogiai kišeninio formato knygele.

• **Muz. J. Bertulio** jubilėjaus minėjimas, įvyksta Chicagoje, nukeliamas į spalio 7 d., 6:30 val. vakaro.

• **Onos ir Edvardo Šulaičių** namuose, Ciceroje, rugsėjo 17 d. įvyko jų pirmagimio sūnaus Edvardo Šarūno krikštynų pokylis.

Paraginkit savo pažįstamus užsiprenumeruoti DIRVĄ.

Lietuvos Nepriklausomybės Talkos Toronto Moterų Būrelio narę **MATILDĄ KUOLIENĘ** su šeima ir artimaisiais, jos mylimam broliui

JONUI DAGIUI

staiga mirus, nuoširdžiai užjaučia ir kartu liūdi

LNT Toronto Moterų Būrelis

JONUI DAGIUI

staiga mirus, jo seserį **MATILDĄ KUOLIENĘ** ir artimuosius giliai užjaučia

Kalendrų šeima

Staigiai mirus

JONUI DAGIUI,

velionies seseriai **MATILDAI KUOLIENEI** su šeima ir visiems artimiesiems nuoširdžiausią užuojautą reiškia ir skausmu dalijasi

E. J. Jurkevičiai

A. A.

DR. JONUI SUKAREVIČIUI

mirus, poniai **SERAFINAI SUKAREVIČIENEI**, dukterims ir jų šeimoms, gilią užuojautą reiškia

Eugenija ir Kostas Gasparaičiai